

Ortopedi Forumu

Bölüm Editörü: Dr. Haluk Berk

Neden şiddete maruz kalıyoruz?

Sinan ZEHİR

Sağlık Bakanlığı Şanlıurfa Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ortopedi ve Travmatoloji Kliniği, Şanlıurfa

İnsan sağlığını korumak ve iyileştirmek için gece gündüz demeden, her türlü iş stresi ve yetersiz koşullara rağmen; hastanın tedavisini birincil kaygısı haline getiren, insanlık tarihi kadar eski bir mesleğin mensubu olan biz hekimler son yıllarda artarak devam eden oranlarda şiddete maruz kalmaktayız.

Bütün mesleklerin kutsal olduğu gerçeğinden yola çıkarak son derece zor ve mevcut sistemler içerisinde en ağır eğitim sürecinden geçerek toplumun saygın bireyleri olmayı hak ettiğimizi düşündüğümüz bir ortamda, toplumdaki algılanma biçimimiz ve hizmet verdiğimiz insanlara tanıtılma şeklimiz bu saygınlığa gölge düşürmektedir.

Tıp fakültesini bitiren ya da uzmanlık eğitimini tamamlayan bir hekim yeni görev yerine giderken göreve başlama sevincinden çok “iğne yapmaktan aciz, eli hastanın cebinde“ sözlerinin muhatabı ve mülki idarecisi kaymakam tarafından dövülen meslektaşının karamsarlığı içinde saygınlığını kaybetmiş olarak görevine başlamak zorundadır.

Görevinizi başarıyla yapabilmek için; hasta, hasta yakınlarının ve çalışma ortamınızdaki personelin size saygı duyması gerekir. Daha göreve başlarken hasta ve hasta yakınlarının yoğun olarak bulunduğu bir ortamda bütün hastane personeli ile birlikte sıra bekleyerek mesai başlangıç kartı okutmaya çalışma-

nız size saygı duyulmasını sağlamayacağı gibi hasta ve hasta yakınlarının tacizine uğramanıza da neden olabilir (Resim 1). Bir şekilde kartınızı okutup servise ulaştığınız zaman hasta ve hasta yakınlarını bilgilendirmek, epikriz yazmak, ameliyat öncesi hazırlık yapmak vb. için 4 hekime tahsis edilmiş son derece küçük bir oda ve bir bilgisayar saygınlığınızı artırmayacaktır (Resim 2).

Ameliyathanenizde hekimlerin dinlenmesi ya da beklemesi için bir oda bulunmaması ve bu ihtiyaçlarınızı giderebilmeniz için personel odasını kullanmak zorunda kalmanız saygınlığınıza katkı sağlamayacaktır. Saygınlığının kaybı demek toplumun size olan algısını değiştirecek ve şiddete maruz kalabilme olasılığınız artacaktır.

Hasta ve yakınlarının polikliniklerde sıra beklemek istememesi bir şiddet nedeni olabilmektedir. Aynı insanların bankalarda alışveriş merkezlerinde sıra beklemeleri bir sorun oluşturmazken poliklinikte sıra beklemek söz konusu olunca ikinci sıradaki insan bile neden beklediğini bahane ederek size şiddet uygulayabilir (Resim 3a ve b).

Herhangi bir olay anında kaçabilmek için poliklinik kapısını açık tutmanız ve kaçabilecek şekilde oturmanız önerilebilir. Ancak açık kapı nedeniyle hastalar içeriye doluşabilir ya da polikliniğinizin mi-

Resim 1. Hastanenin ana girişinde hasta ve hasta yakınlarının önünde sırayla mesai başlangıç kartı okutan hekimler.

Resim 2. Uzman hekimlere tahsis edilen oda.

mari yapısı uygun olmadığı için veya uygun şekilde dizayn edilmediği için kaçamayıp şiddete uğrayabilsiniz (Resim 4a ve b).

Polikliniklerde bulunan yardımcı personeller sağlık hizmetlerinin aksamadan yürütmesi için en önemli aktörlerden biridir. Bu elemanlarının sürekli değiştirilmesi ya da eğitimsiz elemanların görevlendirilmesi işlerin aksamasına ve bunun sonucunda size şiddet olarak dönmesine yol açabilir.

Çalıştığınız kurum, hastaların ayaktan ya da yatarak tedavileri için gerekli tıbbi malzemelerini temin edemiyorsa, bu tıbbi malzemeleri (alçı), tedavinin o anında gerekmesi nedeniyle hastaya aldırarak zorunda kalıyorsanız veya mevcut sistem nedeniyle kullanmak zorunda kaldığınız tıbbi malzemelerden çıkan sorunlar (implant kırılması) şiddet görmenize neden olabilir.

Yeterli sayıda ameliyat salonunun bulunmaması, ameliyat ekibinin eğitimsiz ve yetersiz olması, ameliyat sterilizasyonunun uygun olmaması ve uygun tıbbi malzeme temin edilememesi nedeniyle eğer bir hastayı ameliyat etmezseniz hasta ve yakınları, mevcut söylemlerin ve basın yayın organlarında mesleğimize yönelik yapılan olumsuz yayınların da etkisiyle size inanmayıp şiddet uygulayabilir.

Ülkemizde aile hekimliği sistemine geçilmiş olup bu sistemin topluma yansımaları önümüzdeki süreçte görülecektir. Ancak aile hekimliği sistemine geçilirken yeterli planlama yapılmadığı için acil servislerde çalışacak pratisyen hekim bulunamamakta, oluşan bu boşluk uzman hekimlere branş nöbetleri dışında acil nöbetleri yazılarak doldurulmaya çalışıl-

maktadır. Bu durum acil servise başvuran hastaların tedavilerinde aksamalara, hatalı uygulamalara yol açacağı gibi uzmanlık eğitimi boyunca hasta muayene etmeyen temel bilimlerin de acil nöbetlerinde yer alması acillerde oluşan karmaşayı artırmaktadır. Bu durum şiddetin bir gerekçesi olarak ön plana çıkmaktadır.

Hastayı en iyi şekilde muayene ettiniz ancak hastanın illegal isteklerini (MR, rapor, usülsüz reçete vs.) yerine getirmediniz veya başka merkezlerde ameliyat önerilen ancak konservatif yöntemlerle de tedavi edilebilecek olan hastaya niye ameliyat olmaması gerektiğini anlatamadığınız için şiddete maruz kalabilirsiniz.

Tüm önlemlerinizi aldınız, mesainiz bitti kendinizi güvende sanıyorsanız yanılıyor olabilirsiniz. Hastanenin oldukça uzağında olan otoparka yürürken veya hastane bahçesinde hayatınızı tehlikeye sokacak şekilde şiddete maruz kalabilirsiniz.

Hekime yönelik şiddet sadece ülkemizde değil tüm dünyada önemli bir sorun olarak ön plana çıkmaktadır. Amerika Birleşik Devletlerinde 170 eğitim hastanesinde yapılan bir çalışmada sözlü tehdit oranı %32, silahlı tehdit oranı ise %18 olarak bildirilmiştir.^[1] 2003 yılında Hong Kong halk hastanesinde yapılan bir çalışmada 3 aylık dönemde 25 olayın meydana geldiği ve bu olayların %64'ünün sözlü saldırı şeklinde olduğu bildirilmiştir.^[2]

Aydın ve ark.'nın Isparta-Burdur yöresinde yapmış olduğu çalışmada; sağlık çalışanlarının %45'inin son bir yıl içerisinde sözel veya bedensel şiddete maruz kalmış olduğu tespit edilmiştir. Uzman hekimlerden

Resim 3. (a) Alışveriş merkezinde kasa önünde sıra bekleyen insanlar, **(b)** poliklinikte üçüncü sırada olduğu halde sıra beklemek istemediği için çalışanlara sözlü saldırıda bulunan hasta yakını.

şiddete maruz kalanların oranı %36 olarak bildirilmiş ve kamu hizmetinde çalışan uzman hekimlerde bu oran %45, özel sağlık hizmetinde çalışan uzman hekimlerde ise bu oran %5 olarak tespit edilmiştir. Tüm meslek yaşantısı olarak bakıldığında uzman hekimlerin %67'sinin şiddete maruz kaldığı bildirilmiştir.^[3]

Bakır ve ark.'nın Gaziantep-Kilis yöresinde yapmış oldukları çalışmada; meslekte çalışan her dört kişiden üçünün şiddete maruz kaldığı tespit edilmiş ve aslında oranın daha yüksek olduğu ancak kişilerin şiddete maruz kaldıklarını söylemekten çekindikleri için bu oranın düşük olarak ortaya çıktığı bildirilmiştir.^[3]

Aren ve ark.'nın İstanbul'da acil servis çalışanlarına yapmış oldukları anket çalışmasının sonucunda sözlü saldırı oranı %100, bedensel saldırı oranı %87 olarak bildirilmiştir.^[3]

Hastanemizde uzman hekimlere yöneltilen şiddete maruz kaldınız mı sorusunun cevabında %65 oranında sözlü şiddete maruz kaldığı, %20 oranında fiili şiddete maruz kaldığı, 3 olayın da silahlı (bıçak, tabanca) kovalama şeklinde olduğu tesbit edilmiştir.

Yukarda belirtilenlerden de anlaşılacağı gibi şiddetin ortaya çıkmasında; yeterince düşünülmeden yapılan açıklamalar, basın tarafından yapılan yayınlar, personel eksikliği, eğitimsiz personel, yetersiz ameliyataneler, uygun mimari yapıya sahip olmayan poliklinikler ve servisler, hasta kabul organizasyonundaki bozukluklar, yetersiz malzeme veya uygun malzeme temin edilememesi, hizmetlerin gecikmeli olarak verilmesi, hastaneye gereksiz başvuruların fazlalığı, sevk zincirinin olmaması, performans sisteminden kaynaklanan sorunlar ve caydırıcılık azlığı etken olarak ön plana çıkmaktadır.

Resim 4. (a, b) Poliklinik kapısını açık tutmanızı ya da polikliniğin mimari yapısı herhangi bir olay anında bulunduğunuz yerden uzaklaşmanıza engel olabilir.

Hekimler son derece özveri ile kötü fiziksel şartlarda yetersiz donatım, sayıca yetersiz ve eğitimsiz yardımcı personel ile dünyanın en kutsal mesleğini icra etmeye çalışmaktayken; gelirimiz hızla azaltılmakta, kamu hastanesi dışında çalışma olanaklarımız kısıtlanmakta, hasta hakkı doktor dövme hakkı olarak anlaşılmakta ve uygulanmaktadır.

Bedensel ve ruhsal açıdan şiddete maruz kalmadan daha iyi koşullar ve daha iyi ücret ile çalışmanın her insanın olduğu kadar bizim de hakkımız olduğu-

nu ifade etsek de; yeri 150 dolarla doldurulabilecek mevcut sistemin kurbanı doktorlarımız!!!

Kaynaklar

1. Lavoie FW, Carter GL, Danzl DF, Berg RL. Emergency department violence in United States teaching hospitals. *Ann Emerg Med* 1988;17:1227-33.
2. CH Chung. Emergency department violence: a local scene. *Hong Kong Journal of Emergency Medicine* 2003;10:24-9.
3. Oğan H. Türk Tabipler Birliği İstanbul Tabip Odası Hekime Yönelik Şiddet Çalıştayı. İstanbul: Golden Print; 2009.